

Η ακρόπολη που στεφανώνει το χωριό της Τσούκας σε μια από τις πιο εντυπωσιακές θέσεις της Μέσα Ευρυτανίας που οι ντόπιοι ονομάζουν Κάστρο, βρίσκεται λίγο πιο πάνω από το βυθισμένο γεφύρι του Μανώλη, στο δρόμο από τη Φραγγίστα για τη Βούληνη και το γεφύρι της Τέρμπλας, στον Αχελώο. Από την Τσούκα παρακαμπτήριος οδηγεί στη Μονή Τατάρνας. Μέσα από το χωριό ανηφορίζει δύσκολος δρόμος για το Κάστρο, του οποίου η οχύρωση ανήκει σε άγνωστη εποχή. Ωστόσο οι πέτρες με τις οποίες είναι χτισμένο το Κάστρο, είναι κυκλώπειες κι εντυπωσιάζουν με την ωραία τους πύλη.

Ακρόπολη Τσούκας

Μια κρεμαστή έκπληξη στο λιμναίο πολιτισμό των Κρεμαστών

ΚΕΙΜΕΝΟ:

Κυριάκος Παπαγεωργίου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:

Δημήτρης Ευαγγελόπουλος

Κάνοντας έναν γύρο από το Σαραντόρεμα και περνώντας τη γέφυρα του Αγραφιώτη ποταμού, φτάσαμε στη διασταύρωση για το Λογγίτσι και την Τατάρνα. Ακολουθήσαμε τον δεύτερο κλάδο που οδηγούσε στην Τσούκα και το Τριπόταμο. Σε λιγότερο από πέντε χιλιόμετρα φτάσαμε στην Τσούκα, όπου κάποιοι ντόπιοι λιάζονταν στην έξω αυλή του κεντρικού καφενείου του χωριού. Σταματήσαμε για να μας πουν πώς και από πού θα προσεγγίζαμε τη θέση θέας και εικονογράφησης του γεφυριού κάτω στη λίμνη. Ένας από τους χωριανούς μάς έδειξε την κατεύθυνση, που περιλάμβανε παράκαμψη από το επόμενο χωριό, τα Γκουραίικα, από όπου κατηφόριζε ένας χωμάτινος δρόμος, αλλά δεν πλησίαζε την όχθη της λίμνης για να φανεί το γεφύρι. Συνάμα τους ρωτήσαμε και για το Κάστρο, καθώς μια πινακίδα της επίσημης κρατικής αρχής έδειχνε στα μέρη τους την ύπαρξη αρχαίας οχύρωσης.

Κορυφή του Κάστρου

Πάνω από τη βορεινή λεκάνη των Κρεμαστών, σε ένα στένωμα της λιμναίας κοίτης κείται μισοβυθισμένο το Γεφύρι του Μανώλη. Στέκει αλώβητο μέσα στο γαλάζιο νερό, με μία καμάρα, κουρασμένη αλλά αγέρωχη, κι ωστόσο σκεπασμένη, αφήνοντας να προεξέχει σαν ένα εξωγήινο τερατάκι που ακινητεί στη ράχη της λίμνης. Κάποτε κάποτε ξεκορμίζει για ν' ανασάνει και τότε αποκαλύπτεται η μουσκεμένη του μνήμη. Το βλέμμα, αχόρταγο από τέτοια μνημεία της φύσης που στίλβουν από παραξενιά και γοητεία καθώς αναμιγνύουν το νερό με το φως, αποζητά το ακέραιο κι επιποθεί το ακατόρθωτο. Δε διαθέσαμε περισσότερο από τον κλιόμενο χρόνο της μέρας στην κατάφραση

της οπτικής εξαργύρωσης του γεφυριού. Συνεχίσαμε προς το άγνωστο τυλιγμένοι με τους δυνατούς σφιγκτήρες των φωτεινών παλμών της μέρας. Φέραμε κύκλο τη λίμνη κι ανηφορίσαμε προς τη Γέφυρα της Τατάρνας. Στην επόμενη διασταύρωση είδαμε μια πινακίδα που τόνοιζε με αρχαιολογικό ενδιαφέρον την κυκλώπεια οχύρωση μιας άγνωστης σ' εμάς πόλης στο ύψωμα της Τσούκας. Δεν το πολυσκεφτήκαμε. Στρίψαμε καταπάνω της απροετοίμαστοι για τέτοια ευρήματα, κάνα δυο σκαλιά ψηλότερα από το αναμενόμενο. Οι άντρες, πεντ' έξι νοματαίοι, που συναντήσαμε νωρίτερα στο καφενείο μας είχαν ήδη δώσει την πληροφορία για το πώς προσεγγίζεται η αρχαία οχύρωση. Μην

Γενική άποψη του βόρειου τμήματος
της Λίμνης Κρεμαστών από την
κορυφή του κάστρου

Η περιφερειακή οχύρωση του κάστρου

φανταστείτε ότι γνώριζαν τι σημαίνει «αρχαία οχύρωση». Παλιόπετρες τις ξέρουν όλοι τους κι ανόρεχτα σχεδόν μας έδειξαν το πάνω μέρος του χωριού και είπαν, «Δεν έχει παρά μόνο λίγες παλιόπετρες σωριασμένες στο χώμα». Αυτό θέλαμε κι εμείς. Παλιόπετρες σωριασμένες στο χώμα. Ιδίως παλιόπετρες. Κι ανηφορίσαμε. Η λαμπή μέχρι τότε μέρα έπαιρνε ν' αγριεύει. Ο ήλιος κακοφάνηκε στα

σύννεφα κι οι πρώτες ψιχάλες μας αποπήραν. Ωστόσο ανηφορίζαμε σε απότομες και στενές στροφές με προορισμό την Άνω Τσούκα, που είναι χτισμένη στη βάση ενός κωνικού λόφου. Τα σπίτια του χωριού χορεύανε γύρω μας με ένα κακάσχημο ντύμα από πλέγματα τσίγκων και μπετόν. Φτάσαμε στο τέρμα. Εκεί ένας πονηρός «ελεγκτής της επιχώριας κυκλοφορίας» μας έδειξε τον στόχο με τα

πολλά σαρίδια. Κάτι «παλιόπετρες» μας είπε κι αυτός πως υπάρχουν εκεί πάνω και δεν αξίζει να τις ψάξουμε.

Αφού παρκάραμε στην άκρη μιας απότομης στροφής παρακούσαμε τις συστάσεις του εγχώριου ελεγκτή και πήραμε, οπλισμένοι με αδιάβροχα και μπατόν, το στενό, περικλίσιμο ανωδρόμι. Διασχίσαμε ένα δασωμένο πλέγμα πρίνων και βελανιδιών και βγήκαμε σε αίθριο

όπου υπήρχε τιμειντένια υδρομάστευση από παρακείμενη πηγή. Ήξεραν οι αρχαίοι πού έχτιζαν τις πόλεις τους. Εκεί όπου υπήρχαν φλέβες νερού ικανές να ξεδιψάζουν τους κατοίκους.

Στην αρχή αυτού του κρυφού μονοπατιού, στο πλάι του όχτου, εμφανίστηκε ένα μικρό απόσπασμα αρχαίου τείχους που ήταν και το μόνο απολειφάδι της αρχαίας δρομικής

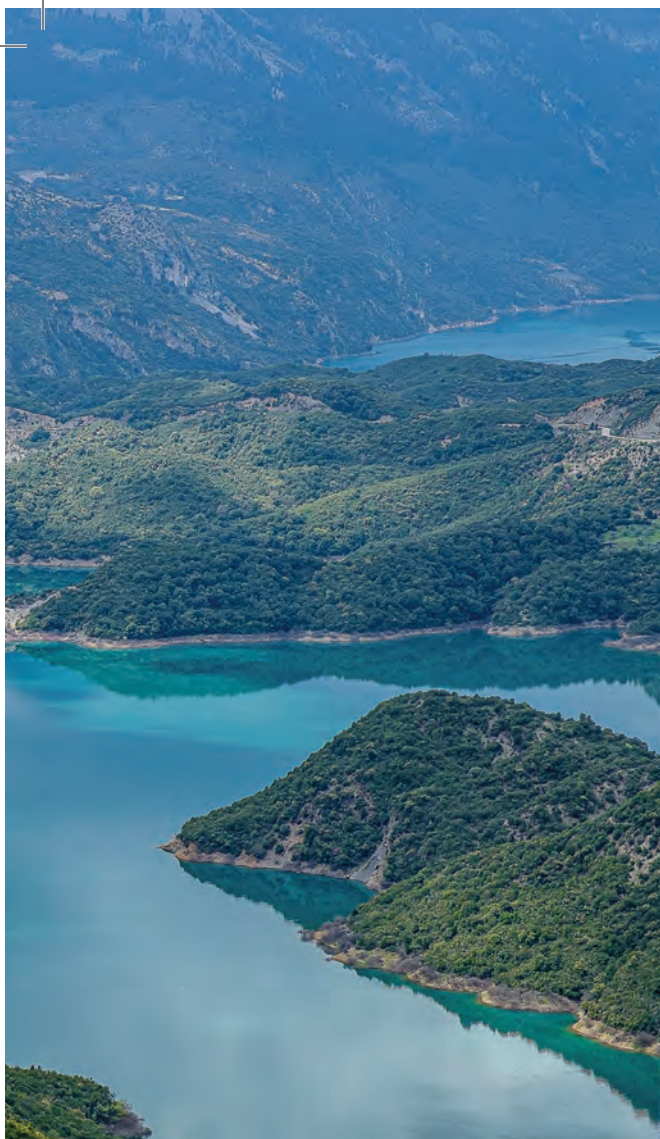

Κοντινή άποψη της λίμνης

οχύρωσης, στην πορεία μας προς την κορυφή. Συντονίσαμε μοιραυτά τις μύχιες ελπίδες μας κι απορρίψαμε συλλήβδην όλες τις αναφυλαξες των ντόπιων παίρνοντας να εγγράφουμε στο σώμα του οχυρωμένου λόφου ψηφίδες από ένα αναποκάλυπτο θαύμα που δεν αργούσε βέβαια να αυτοαποκαλυφθεί.

Συνεχίσαμε από καλοπατημένο χωμάτινο έρεισμα την ανάβασή μας στο σκέλος του κωνικού λόφου, που έδειχνε να προσεγγίζεται με κρυφά αλλά σταθερά περάσματα, ανάμεσα σε φυτευτές πέτρες. Δεν αργήσαμε να πατήσουμε την κορυφή του λόφου. Εκεί συνέβησαν δυο πράγματα: Αποκαλύφθηκε μια πανώρια θέα των λαβυρίνθων της

λίμνης, αλλά μας απογοήτευσε η ανυπαρξία δομικού πλαισίου της αρχαίας πόλης. Στην κορυφή που βρεθήκαμε, η γοητεία κι η απογοήτευση, δυο έννοιες αντιφατικές και αλληλοσυγκρουόμενες, συσπειρώθηκαν για να μας αναχαϊτίσουν πρώτα κι έπειτα να μας εξαπατήσουν. Η πρώτη μας έμπασε σε υπέροχα οπτικά θεωρήματα της γραφικής νομοτέλειας του ποταμού κι η δεύτερη μας πότισε πικραμύγδαλο με την αφάνεια της ακρόπολης που αναζητούσαμε. Η οικιστική ζώνη του αρχαίου κάστρου ήταν ζηλότυπα αποκομμένη από τον λόφο. Κατηφορίσαμε με δυο ελπίδες: Ν' αποστηθίσουμε ευστοχότερα τις μυστικές

διαδρομές της λίμνης και να ψάξουμε για τα λείψανα του αρχαίου δόμου. Γυροφέρνοντας τον λόφο πιάσαμε μια ορατή και καθοδική διέξοδο προς τ' αζήτητα του χωριού. Κάπου εκεί ήταν κρυμμένη δεύτερη πινακίδα με την ένδειξη «Αρχαία Οχύρωση». Η πινακίδα δεν είναι εύκολα αντιληπτή. Βρίσκεται στο παραπλάι της αρχαίας πόλης και είναι προσανατολισμένη οριζόντια, με αποτέλεσμα να μην είναι διακριτή από αδαείς ερευνητές του αρχαιολογικού χώρου.

Ακολουθήσαμε τα βήματα εκείνα που οδηγούσαν σε κατωφέρεια του λόφου και πέσαμε ύστερα από λίγο σε ένα πελώριο τετραγωνισμένο αρχαίο κτίσμα με φανερή

την κυκλώπεια κατασκευή του. Το ευτύχημα ήταν που μόλις είχε καθαρισθεί ο τόπος από όλα τα θαμνόδεντρα κι έτσι αποκάλυπτε την υπόσταση και την εντυπωσιακή δομή της οχύρωσης. Πλησιάσαμε και γυροφέραμε το σπουδαίο αυτό ακροπόλισμα, που έδινε την εντύπωση οχυρωμένης κατασκευής αγνώστου σκοπού. Προχωρώντας ακόμη περισσότερο προς τα δυτικά και νότια του λόφου, προς την αντίθετη πλευρά του μονοπατιού που οδηγούσε στην κορυφή του, και με κατεύθυνση τα κάτω διαζώματα του λόφου, διεισδύσαμε στην πλατιά οχύρωση για να βρεθούμε ένα βήμα από την ωραία πύλη της αρχαίας πόλης.

Το όνομά της; Ανεξιχνίαστο!

Ο τόπος αυτός, για την επιλογή του οποίου έπαιξε ρόλο το απόκρημνο της θέσης και η ύπαρξη νερού, στοιχειοθετεί σήμερα μια από τις σπουδαιότερες ακροπόλεις της κεντρικής Ελλάδας για την αποκατάσταση της οποίας δεν έχει ληφθεί καμία μέριμνα. Η θέση του αρχαίου οικισμού είναι τέτοια που δεν υπόκειται σε κινδύνους επιθέσεων από αλλότρια φύλα. Καμία πληροφορία δεν υπάρχει, σε κανένα site, για την ταυτότητα, τη χρονολογία και την καταγωγή της αρχαίας αυτής πόλης.

Το σκηνικό της, έτσι όπως διατηρείται σήμερα, αποκαλύπτει έναν μοναδικό πλούτο, εντελώς χαμένο στα σπλάχνα της ευρυτανικής ενδοχώρας, για τον οποίο φαντάζομαι πως κανένας δεν δίνει δεκάρα, μια και είναι αποκομμένος από την υπόλοιπη χώρα και στριμωγμένος στην πιο άγρια και απρόσιτη βουνοπλημμύρα της, εκεί όπου η επικοινωνία και η προσέγγιση απαιτούν πολύωρες αναζητήσεις και ασυνήθιστες ταλαιπωρίες. Οι εικόνες που βλέπετε είναι αποκαλυπτικές του σπουδαίου αυτού αρχαίου κάστρου, η θέση του οποίου φρονώ ότι είναι από τις συναρπαστικότερες των αρχαίων ακροπόλεων αυτής της χώρας. Ο χάρτης που συνοδεύει το κείμενο και τις φωτογραφίες μπορεί να δώσει μίαν ορισμένη ταυτότητα του αρχαίου κάστρου και του γεωγραφικού πλαισίου της περιοχής.